देवीमा० ऐन्द्री दिक् "उपमितसमासे उत्तरपददस्थः श्रेष्ठत्वद्योतकः मनुजेन्द्रः वारणेन्द्र इत्यादि ।

इन्द्रक न० इन्द्रस्य राज्ञः कं सुखं यत्र । १सभागृहे हेम० । ६त० । २इन्द्रमुखे ।

इन्द्रकर्म्मन् पु० इन्द्रस्येव ऐश्वर्य्यान्वितं कर्म्मास्य । विष्णौ "इन्द्रकर्म्मा महाकर्म्मा कृतकर्म्मा कृतागमः" विष्णुस० ।

इन्द्रकील पु० इन्द्रस्य कील इव अत्युच्चत्वात् । १मन्दरपर्व्वते इन्द्रस्य कील इव । २इन्द्रध्वजे न० "विषमेन्द्रकीलचतुष्पथश्वभ्राणामुपरिष्टात्" सुश्रु० ।

इन्द्रकुञ्जर पु० ६त० । ऐरावते तस्यामृतमन्थनकाले इन्द्रेण गृहीतत्वात् तथात्वम् यथाह "श्वेतैर्दन्तैश्चतुर्भिस्तु महाकायस्ततः परम् । ऐरावणो महानागोऽभवद्वज्रभृता धृतः" भा०आ० १८अ० । इन्द्रगजशक्रगजादयोऽप्यत्र ।

इन्द्रकूट पु० इन्द्र ऐश्वर्य्यान्वितः कूटोऽस्य । पर्व्वतभेदे "ततस्तु पर्व्वताः सप्त केशवं समुपस्थिताः । जयन्तो वजयन्तोऽथ नीलो रजतपर्व्वतः । महामेरुः सकैस्तास इन्द्रकूटश्च नामतः" हरि० १७१ अ० ।

इन्द्रकृष्ट न० कृष्टं कर्षणं भावे क्त ततः अस्त्यर्थे अच् इन्द्रेण इन्द्रहेतुकवर्षणेन कर्षणजातम् । वृष्टिजलसम्पन्ने धान्यभेदे "इन्द्रकृष्टैर्वर्त्तयन्ति धान्यैश्चैव नदीमुखैः" भा०स०५अ० ।

इन्द्रकोष पु० इन्द्रस्य कोषइव सुखदायकत्वात् । १मञ्चे, २खट्वायाञ्च । [पर्व्वतादयोऽप्यत्र ।

इन्द्रगिरि पु० इन्द्रनामा गिरिः । महेन्द्रपर्व्वते । इन्द्र-

इन्द्रगुरु पु० ६त० । वृहस्पतौ इन्द्राचार्य्यादयोऽप्यत्र ।

इन्द्रगोप पु० इन्द्रो गोपो रक्षकोऽस्य वर्षाभवत्वात्तस्य । वर्षाकालिके कीटभेदे शक्रगोपादयोप्यत्र । "अविरलवपुरसुरेन्द्रगोपाः" किरा० । "इन्द्रगोपकवर्णाभां शुक्लवर्णां मनोजवाम्" भा०स०४० अ० । शुभ्रतया वर्णनात् "रूढ़यौवनया शक्रगोपकालोहितरागेणांशुकेन" काद० रक्ततया वर्णनाच्च तस्य कीटस्य द्वैविध्यं स्वश्वेतभेदात् ।

इन्द्रघोष पु० इन्द्र इतिशब्देन विस्पष्टं घुष्यते घुष-कर्म्मणि घञ् । इन्द्रे "इन्द्रघोषस्त्वा वसुभिः पुरस्तात् पातु" यजु० ५,११ । [श्वेतचन्दने राजनि० ।

इन्द्रचन्दन न० इन्द्रप्रियं चन्दनम् शा०त० । हरिचन्दने

इन्द्रचाप पु० इन्द्रे इन्द्रस्वामिके मेघे चापइव । १शक्रधनुषि । "विद्युत्वन्तं ललितवनिताः सेन्द्रचापं सचित्राः" मेघदू० । "विद्युता सहितः सूर्य्यः सेन्द्रचापे घने यथा" भा०व०२३०अ० । तदुत्पत्तिप्रकारादि वृह०स०उक्तम् इन्द्रायुधशब्दे विवृतिः ६त० । २शक्रस्य शरासने च

इन्द्रचिर्भिटी इन्द्रस्यात्मनःप्रिया चिर्भटी सा०त० । लताभेद । सा च इन्द्रतुल्यवर्णकुसुमा पुष्पान्वितमञ्जरीका दीर्घवृन्ता युग्मफलान्विता कद्वी शीतवीर्य्या पित्तश्लेष्मकासव्रणदोषकृमिनाशिनी चक्षुष्या च राजनि० ।

इन्द्रच्छन्दस् न० इन्द्र इव सह त्रेण सहस्रगुच्छेन छाद्यते छद-असुन् नि०नुट् । सहस्रगुच्छे हारभेदे हेम० ।

इन्द्रजनन न० इन्द्रस्यात्मनः जनन देहसम्बन्धभेदः । आत्मनोदेहसम्बन्धभेदे । तदधिकृत्य कृतः ग्रन्थः छ । इन्द्रजननीयं तदधिकारेण कृते ग्रन्थभेदे न० ।

इन्द्रजाल न० इन्द्रेण कौशलाद्यैश्वर्य्येण जालं द्रष्टुर्नेत्रावरणं यथास्थितवस्तुदर्शनाक्षमत्वसाधनात्, इन्द्रस्य परमेश्वरस्य जालं मायेव वा । मन्त्रौषधादिना अन्यथास्थितस्य वस्तुनोऽन्यथात्वेन दर्शनसाधने (कुहक) (वाजी) १पदार्थे २मायारूपे जाले च । "अतएव महान्तोऽस्याः प्रवदन्तीन्द्रजालताम् । एतस्मात् किमिवेन्द्रजालमपरं यद्गर्भवासस्थिरेतश्चेतति हस्तमस्तकपदप्रोद्भूतनानाङ्कुरम् । पर्य्यायेण शिशुत्वयौवनजरावेशैरनेकैर्वृतं पश्यत्यत्ति शृणोति जिघ्रति तथा गच्छत्यथागच्छति । देहवद्वटधानाम्नी सुविचार्य्यावलोक्यताम् । क्व धानाः क्व च वा वृक्षस्तन्मायेति निश्चित" प०द० "स्थूणाकर्णेन्द्रजालञ्च सौरञ्चापि तथार्ज्जुनः । आग्नेयञ्चापि सौम्यञ्च ससर्ज कुरुनन्दनः" भा० व०२७४अ० । इन्द्रेण इन्द्रकृतेन योगविशेषेण जालम् । ३क्षुद्रोपायभेदे च । इन्द्रजालञ्च द्रव्यविशेषसंयोगेन अद्भुतवस्तुदर्शकव्यापारः (किमिष्टरि) इति इंगलण्डभाषाप्रसिद्धः मन्त्रद्रव्यविशेषेण वस्तुनोऽन्यथा करणञ्च । तच्च दत्तात्रेयतन्त्रे मन्त्रविशेषसाध्यम् विस्तरणाभिहितम् । इन्द्रजालतन्त्रे तु ओषधिविशेषेण तथाचरणं यदुक्तं ततोदिङ्मात्रं प्रदर्श्यते । "अथातः संप्रवक्ष्यामि चेन्द्रजालमनुत्तमम्" इत्युपक्रम्य

"अथातः संप्रवक्ष्यामि ओषधीनां विधिं वरे ! येन विज्ञानमात्रेण सर्व्वसिद्धिर्भविष्यति । महाकालस्य वीजानि प्रथममेकं समाहरेत् । धात्रीरसेन देवेशि ! सप्त वारान् विभावयेत् । कर्त्तव्या गुटिका तां तु [illegible] निक्षिप्य पार्व्वति ! अचिरेणैव कालेन स्वयं पारावतो भवेत् । अथातः संप्रवक्ष्यामि शृणु त्वं मम वल्लभे ! । छागस्य शीर्षं संगृह्य तत्र कृष्णमृत्तिकां [illegible] पुनर्धस्तूरवीजानि वापयेत् यत्काले तानि पुष्पाणि भवन्ति तदा यस्योपरि